

819519 Ірмолой нотолінійний (без титулу). Рукописна книга. Друга чверть XVIII ст. 4°, 248 арк. Назва за описом ХДНБ: Обиход церковного пенія.

Укладач, переписувач, місце створення невідомі.

Склад рукопису: літургія Пржедєосвященна; Октоїх-Ірмолог; стихира на проклятие ариянь; подобні; стихири на свята, починаючи з Різдва Христового, Богоявлення, у велику суботу, святим апостолам Петру та Павлу, Успію Пресвятої Богородиці (арк. 226-248).

Напис: київський (вказано на арк. 1).

Мова текстових складових церковнослов'янська.

Тип основного письма нотолінійний (у 5 ліній), ромбоподібна нотна літера, дрібний півустав.

Лінійні розміри блока: 180×150×35 мм.

Блок некомплектний: втрачено початок та кінець рукопису.

Обсяг: 248 арк. Фоліація архівна, XX ст., олівцем (двічі – зверху та внизу), з погрішностями, внаслідок чого розбіжність між ними нарощується до 3. Арк. 185, 215 та звороти арк. 167, 184, 185, 215 пусті.

Матеріали письма: папір другої чверті XVIII ст. з фрагментами філіграней, зокрема корони, мальтійського хреста під короною (джерело 7); чорнило, фарба.

Зображувальні матеріали: фігурно-орнаментальні заставки та композиції з ініціалами чорнилом, червоною та зеленою фарбами на арк. 6, 39, 71, 90, 126, 142, 168, 186, 216, 226; орнаментальна кінцівка чорнилом на арк. 37; зображення церкви – малюнок пером на правому полі арк. 127. Заголовки (частково – в'язь) червоною фарбою та чорнилом, буквиці (малі ініціали) червоною фарбою. Графічні прикраси на літерах нижніх рядків тексту.

Оправа сучасна рукопису: дошки в шкірі з тисненням, 195×150 мм.

Згідно з проектом «Колекція українських ірмолоїв ХДНБ» проведено реставрацію, оригінальну оправу відділено і блок вставлено до нової оправы, виготовленої у ХДНБ (2024 р.).

Стан збереження блоку та оправи. Стан блоку задовільний. На арк. 13 зверху велика темна пляма, арк. 52 дуже забруднений (без втрати змісту). Первинна оправа пошкоджена, верхня кришка окремо; застібки збереглись частково (лише ті частини, що на нижній кришці, на верхній кришці вирвані зі шматками шкіри оправи); корінець прямий, тримається лише на нижній кришці, бракує частини зверху.

Форзац простий.

Записи XVIII ст. на арк. 2, 12, 14, 23, 27, 56, 91, 109 (затертий), 112, 150, 183, 185, 215, 226 28, 37, 101, 150, 184, 185, 214, 215, 226 та на зворотах арк. недатовані, релігійного і повчального змісту та проби пера церковнослов'янською та польською мовами, чорнилом, різними почерками.

Місцезнаходження: ХДНБ ім. В. Г. Короленка, фонд документних пам'яток, колекція рукописних книг. Шифр 819519, інв. № а 64896. Інвентаризовано у ХДНБ 31.07.1951 р.

Попередні місця зберігання: Волинське єпархіальне давньосховище (на арк. 1 зверху чорнилом «I/302» та поруч червоним олівцем: «Вол<инський> муз<ей>»), до середини 1910-х рр. Музей українського мистецтва у м. Харкові, 1920-і – початок 1930-х рр. (на передньому форзаці зліва синім олівцем: «№ 419»).

Джерела

1. Антонович М. *Musica Sacra* : зб. ст. з історії української церковної музики. – Львів : [б. в.], 1997. – 260 с. (Історія української музики. Дослідження; Вип. 3).
2. Цалай-Якименко О. *Духовні співи давньої України: антол.* – Київ: Музична Україна, 2000. – 219 с.
3. Цалай-Якименко О. «Літерні поміти» російських співацьких рукописів XVII століття – різновид київської релятивної нотації / О. Цалай-Якименко // *Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка.* – Львів, 1996. – Т. 232. – С. 41–58.
4. Ясіновський Ю. *Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу.* – Львів : Поліграф. центр

- Вид-ва Львів. політехніки, 2011. – 468 с. – (Історія української музики. Дослідження; Вип. 18).
5. Ясиновський Ю. Соціальна функція українських нотних Ірмолоїв / Ю. П. Ясиновський // Рукописна та книжкова спадщина України. – 1994. – Вип. 2. – С. 63–72.
  6. Ясиновський Ю. Український нотолінійний Ірмолой як тип гимнографічного збірника: зміст, структура / Ю. Ясиновський // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – Львів, 1996. – Т. 226. – С. 41–56.
  7. Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть: кат. та кодикологічно-палеограф. дослідження. Львів: Вид-во Отців Василян «Місіонер»; Київ : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. – 622 с. – (Історія української музики. Дослідження; Вип. 2). Опис цієї пам'ятки: с. 441 (за № 662).
  8. Мацюк О. Я. Філіграні архівних документів України XVIII–XX ст. / Академія наук України. Археографічна комісія. Інститут української археографії. Головне архівне управління при Кабінеті Міністрів України. Центральний державний історичний архів України у м. Львові. Відповідальний редактор Ф. П. Шевченко. – Київ: Наукова думка, 1992. – 352 с. – (Серія: «Проблеми едиційної та камеральної археографії: історія, теорія, методика». – Науково-довідкові видання з історії України).

Опис О. Я. Ісаєнко, І. Я. Лосієвського